

Door Phien Kuiper

TGI in mijn werk: een dilemma

In haar 'Gelebte Geschichte der Psychotherapie' (Cohn, Farau 1984, 323) schrijft Ruth Cohn: 'Vanaf het begin (..), sinds mijn ervaringen in nazi-Duitsland wilde ik een manier vinden om maatschappij-therapeutisch¹, zowel pedagogisch als politiek, te werken. Deze wens bleef in de eerste jaren in Amerika op de achtergrond, door gebeurtenissen en verplichtingen in mijn persoonlijk leven; hij bleef echter wel steeds een drijvende kracht, die in de laatste twintig à vijfentwintig jaar mijn werk verregaand bepaald heeft'. Wanneer ze in het volgende hoofdstuk (324, 325) het begin van deze 'pedagogisch-maatschappij-therapeutische weg' opspoort, haalt ze herinneringen op aan een stage in een kleuterverblijf in Zürich. Een voorval dat haar is bijgebleven als betekenisvol is hoe de rust in het lokaal in een complete chaos veranderde toen de onderwijzeres aan de telefoon geroepen werd. Cohn stond daar midden tussen de kleuters, niet in staat enige orde te scheppen. Toen de onderwijzeres de deur weer open deed, zaten de kinderen 'in Elektronenschnelle' weer op hun plaats. Niet alleen was Cohn verontrust door haar pedagogisch onvermogen, maar ook door het feit dat de kinderen zich wel goed aanpasten aan wat de onderwijzeres van ze vroeg, maar kennelijk nauwelijks een 'innerlijke ordenende instantie' ontwikkelden. Voor Cohn was het in de jaren na de tweede wereldoorlog duidelijk op welke maatschappelijke vragen zij vanuit haar betrokkenheid als psychotherapeute met TGI antwoorden wilde geven. Nu is die historische context, bijna vijftig jaren nadien, een geheel andere. Zou er nu meer nadruk op de ontwikkeling van de interdependentie moeten liggen? In dit verband haal ik Hans van Mierlo aan, die in een gesprek op 1 maart jl. in 'Buitenhof' (het enige discussieprogramma op de Nederlandse televisie waar men de

gasten laat uitspreken) met Abou Jahjah over de intolerantie in de Nederlandse samenleving sprak: ben je het oneens met de bestaande partijen dan richt je een nieuwe partij op. Liever zag hij dat we in Nederland twee partijen hadden waarin over de verschillen in standpunten met elkaar gediscussieerd werd.

De maatschappelijke vragen waarop TGI antwoorden kan geven zijn talrijk en divers. Ze verschillen per context, per beroepsveld, en dat geldt ook voor de antwoorden die TGI kan geven. In dit jubileumnummer sta ik stil bij de vraag wat ik doe met de maatschappelijke dimensie van TGI in mijn werk: wat is de context en op welke vragen daarbinnen probeer ik met TGI antwoorden te vinden? Ik breng deze vraag in verband met mijn bemoeienissen met een intervisiegroep in de lerarenopleiding waar ik werk (Kuiper 2002).

In de voorbereiding van de begeleiding van deze intervisiegroep heb ik er vooral voor willen zorgen mezelf als begeleider zo gauw mogelijk overbodig te maken; het ging er immers om de groep op weg te helpen. Voor mijzelf was het verhelderend om het concept van het participierend leiderschap op te vatten als 'je kunt niet niet participeren' en me tot taak te stellen gedifferentieerd vorm te geven aan mijn betrokkenheid, in deze context met deze taak. Voorts wilde ik liever weinig grondig dan veel oppervlakkig doen. In contact met de groep heb ik me laten beïnvloeden door de wens van de groepsleden om zoveel mogelijk praktijksituaties te bespreken. Ik wilde aan die wens gehoor geven: misschien nam ik de druk waaronder de docenten werken, over; tegelijkertijd is het werken aan praktijksituaties ook werken aan de postulaten, en dat vind ik wezenlijk. Al met al is het met die groep anders gelopen dan ik had bedacht. Belangrijk is dat ze, op dit moment althans, goed verder kunnen werken met elkaar.

Ik zou dus, mét de groepsleden, tevreden kunnen zijn. Zo eenvoudig ligt het echter niet. Terugkijkend besef ik hoe de context, de lerarenopleiding, vooral door de afwezigheid van twee docenten van invloed is geweest. Deze twee hadden besloten voorrang te verlenen aan andere activiteiten (in de vakgroep en in een projectgroep) en de gevoelens van de aanwezigen daarover brachten ze ertoe te onderzoeken wat elk van hen deed om gemotiveerd en loyaal te blijven meewerken aan de vernieuwing van de didactiek die wordt ingevoerd. In mijn rol als supervisor maak ik van dichtbij mee wat deze vernieuwingen betekenen op individueel en persoonlijk niveau, voor mensen in verschillende posities. Ik ben geen partij, ik richt me op die individuele mensen die proberen hun verhouding tot hun werk - dat steeds lijkt te veranderen - te bepalen.

1) Bij mijn weten is de term 'maatschappij-therapeutisch' nooit in Nederland gebezigd. Wel was 'maatschappij-kritisch' een belangrijk begrip zo'n vijftieng jaar geleden. Zou de term misschien in het Duits, afgezien van bij Cohn en schrijvers over TGI, evenmin gangbaar zijn?

Terwijl ik met de begeleiding van deze intervisiegroep aan de ene kant recht gedaan heb aan de vraag van de docenten, kan ik ook een andere kant zien wanneer ik mijn activiteiten in een groter kader plaats. Hoe is het in deze lerarenopleiding gesteld met de vier factoren, in hoeverre telt ieder individu, welk belang wordt aan onderlinge relaties en samenwerking gehecht en hoe blijkt dat, welke kijk is er op de betrokkenheid van een ieder bij de taak, is er ruimte voor discussie over wat die taak eigenlijk inhoudt? Het management beschouwt de vernieuwing van de didactiek als een manier om het lerarentekort te verkleinen en het heeft gemeend de verantwoordelijkheid voor de invoering ervan te moeten nemen. Degenen die de vernieuwing moeten doorvoeren, de docenten, laten een scala aan reactief gedrag zien, en de synergie is ver te zoeken. - Zo bekeken verhal ik, bijna ongemerkt, met mijn begeleiding gebreken in de organisatie. Als ik de docenten nu maar de steun en begeleiding geef waar ze om vragen en zij zich inspannen om eigen antwoorden te vinden op wat er telkens opnieuw van hen gevraagd wordt, komt dat aan diezelfde organisatie ten goede. De intervisiegroep

bestond uit mensen die nog maar kort in dienst waren en die begeleiding bij inwerking in de organisatie gemist hebben. Dat ze met mij in contact gekomen zijn is niet het gevolg van een deugdelijk personeelsbeleid. Mijn activiteiten houden dit verborgen.

Aan de ene kant gebruik ik TGI om docenten te leren hun werk beter, met grotere betrokkenheid en met meer zorg voor zichzelf én hun omgeving te doen. Aan de andere kant draag ik daarmee bij aan de instandhouding van aspecten in die context die, vanuit het gezichtspunt van zorg voor personeel, niet goed zijn. Klopt het dan nog dat ik geen partij ben? TGI om recht te trekken wat scheef zit? Een dilemma dat wellicht hoort bij mij, mijn werk en mijn positie.

Literatuur

Cohn, R. C. & A. Farau, (1984) *Gelebte Geschichte der Psychotherapie. Zwei Perspektiven*. Stuttgart, Klett-Cotta.

Kuiper, Ph., (2002) *Intervisie, begeleiding van intervisie en TGI: over leren en leiderschap*. In: *Tijdschrift voor Themagecentreerde Interactie*, 2002 / 8.

Door Kristel Luyckx

Waardoor ik bewogen word en wat ik in beweging wil zetten ...

Meer en meer kom ik tot het besef dat 'bijdragen aan de ontwikkeling van anderen door aan te sluiten bij wie die ander is, waarbij ik me wil openstellen voor al wat die ander met zich meebrengt en in me oproept al jaren een persoonlijk levensthema van me is.

Beelden komen op

Ik zie me meer dan twintig jaar terug naast een diep mentaal gehandicapte jongen op het bed zitten. Alle kledingstukken die hij zal aantrekken liggen in de juiste volgorde naast hem. Af en toe slaakt hij een luide gil. Misschien is het tempo te hoog of is hij angstig dat hij het niet zal kunnen? Ik help, knuffel, laat hem doen wat hij zelf kan, wacht wanneer het moeilijk wordt weer af tot hij verder kan, maak een grapje dat hij snapt, laat gebeuren dat hij af en toe heel hard in mijn hand knijpt, onbedaarlijk lacht of roept. Misschien kwam het er niet zozeer op aan dat hij het aankleden zelf verrichtte, misschien, zo denk ik nu, maakte ik dat hij op die ochtenden, iets meer aanwezig was in hande-

lingen die anders leeg en betekenisloos voor hem waren.

Tien jaar later zal ik lesgeven over het werken bij mensen met een handicap. Ik vertel iets over de verbinding met jezelf kunnen maken en dat van daaruit de verbinding met anderen komt en we oefenen dat ook. We voeren activiteiten die we voor een doelgroep voorbereid hebben, voor en met elkaar uit en delen hoe dat overkomt. Leuke lessen, in feite 'geen lessen, geen onderwijs' zeggen mijn collega's en achteraf beschouwd verwondert het ook niet dat ik in een volgende job op een Steunpunt terechtkom, waar men bezig is rond onderwijsvernieuwing.

Daar begint mijn collega haar trainingen voor leerkrachten met de vraag 'wat heb ik nodig om me goed te voelen in mijn job op school?'. Ze brengt mensen rond deze vraag in groepjes samen, pikt die inbrengen op en ontwikkelt er haar trainingen uit. Steeds weer komt er veel interactie op gang, gaan mensen gedreven aan het werk, delen ze waar het hen 'echt' om te doen